

वा० रा०

॥१४॥

पापदर्शिन्या पापं दर्शयन्त्या ॥ विषादमगमत् स्वस्मिन् राजैव रस्योद्भावेनात् ॥ १६ ॥ कच्चित्क्षेमं न मत्तमिति शेषः ॥ १७ ॥ १८ ॥ विषण्णतराभूत्वा तदाकारेव भूत्वा ॥ अप्सरस्त्वे सर्वज्ञत्वाद्वास्तवविषादाभावात् ॥ विषादयन्ती राज्यश्रियोन्यगामित्वरूपानिष्टप्रकाशेन कैकेय्याविषादं जनयन्ती भेदयन्ती राघवं प्रति पुत्रत्वप्रयुक्तं तस्याः स्नेहं नाशयन्ती ॥ १९ ॥ अक्षयं क्षयः प्रतीकारोऽशक्यप्रतीकारमित्यर्थः ॥ त्वद्विनाशनं त्वत्सौभाग्यनाशकारणं प्रवृत्तं तदेवाह ॥ राममिति ॥ २० ॥ शत्रोराज्यलाभात् दुःखं ॥ स्वेष्टस्य तदलाभात् शोकः ॥ शत्रुराज्यलाभतएव ततोभयं ॥ त्वद्वितार्थं त्वद्वितबोधनार्थं ॥ २१ ॥ ननु दास्यास्तव कुतोभयमत आह तवेत्यादि ॥ २२ ॥ किमेदुःखं तत्राह नरा

एवमुक्ता तु कैकेयीरुष्ट्या परुषं वचः ॥ कुञ्जयापापदर्शिन्या विषादमगमत्परं ॥ १६ ॥ कैकेयीत्वब्रवीत्कुञ्जां कच्चित्क्षेमं न मन्थरे ॥ विषण्णवदनां हित्वां लक्षये भूशदुःखितां ॥ १७ ॥ मन्थरा तु वचः श्रुत्वा कैकेय्यामधुराक्षरं ॥ उवाच क्रोधसंयुक्ता वाक्यं वाक्यविशारदा ॥ १८ ॥ सा विषण्णतराभूत्वा कुञ्जातस्यां हितैपिणी ॥ विषादयन्ती प्रोवाच भेदयन्ती च राघवं ॥ १९ ॥ अक्षयं सुमहद्वे विप्रवृत्तं त्वद्विनाशनं ॥ रामं दशरथो राजायौ वराज्येभिषेक्ष्यति ॥ २० ॥ सा स्म्यगाधे भये मग्ना दुःखशोकसमन्विता ॥ दल्यमाना नलेनेव त्वद्वितार्थमिहागता ॥ २१ ॥ तव दुःखेन कैकेयि मम दुःखं महद्भवेत् ॥ त्वद्विद्वौ मम वद्विश्च भवेदिह न संशयः ॥ २२ ॥ नराधिपकुले जाता महिषी त्वं महीपतेः ॥ उग्रत्वं राजधर्माणां कथं देवि न बुध्यसे ॥ २३ ॥ धर्मवादी शठो भर्ता श्लक्ष्णवादी च दारुणः ॥ शुद्धभावेन जानीषे ते नैव मति संधिता ॥ २४ ॥

धिपेति ॥ एतद्विशेषणद्वयमप्येव पिराजमातृत्वाप्रच्युतयेयत्तावश्यकत्वद्योतनाय ॥ ननु रामराज्येपि महिषी त्वं मे दुष्परिहरमित्यत आह ॥ उग्रत्वमिति ॥ सापत्यो हि सराज्यलाभे त्वां त्वत्पुत्रं च नाशयिष्यतीति भावः ॥ २३ ॥ ननु राज्ञो रामस्य चात्यंतं मदनु रक्तत्वात् समत्पुत्रस्यैव राज्यालाभो त आह ॥ धर्मवादीति वाङ्मात्रेण धार्मिकः ॥ श्लक्ष्णवादी च सस्मितमधुरभाषी ॥ अंततस्तु शठः असूयावान् ॥ अतएव दारुणः क्रूरहृदयः आंतरक्रौर्यगोपनायैव सस्मितमृदुमधुरभाषी ॥ एवं भूतं शुद्धभावेनोपलक्षितं जानीषे ॥ सर्वथा तेन एवं उक्तरीत्या अतिसंधिता वंचिता असीति शेषः ॥ २४ ॥

अ० का०

॥१४॥